

בטיחות במגרשים ובאולמות ספורט

1. כללי

ברחבי העיר קיימים מגרשים ואולמות ספורט הנמצאים ברובם בחצרות בתי הספר.

במתקני ספורט אלה מתקיימים מצד אחד, בשעות הלימודים, שיעורי חינוך גופני לתלמידים, שיעורי ספורט בהם מתעמלים התלמידים ועומדים בפני אתגרים פיסיים ומצד שני מתקני הספורט השונים נועדו לאפשר לתושבי העיר עיסוק בפעילות ספורט בשעות הפנאי הן בחוגים והן בשימוש חופשי ולספק בכך שרות חיוני לתושבי העיר.

שימוש במתקני ספורט טומן בחובו סכנות ולראיה בשנים האחרונות אירעו מספר אסונות במתקני ספורט ברחבי הארץ אשר בחלקם אף עלו בחיי אדם. לדוגמא בשנת 1998 קרסה תקרת אולם ספורט בתיכון בבאר שבע וכתוצאה מכך נהרגו שני תלמידי תיכון; בשנת 1999 התמוטט עמוד כדורסל במגרש ליד בית ספר בבאר שבע ללא נפגעים; בשנת 2007 במהלך משחק כדורסל בבית ספר ביהוד טיפס תלמיד על העמוד האוחז ברשת - נפל ונחבל קשות; בשנת 2006 נער בן 13 נהרג כשעמוד כדורסל במגרש במרכז קהילתי בחיפה התמוטט עליו; בשנת 2008 תלמיד בן 16 נתלה על עמוד כדורסל בבית ספר בקלנסאוה כאשר עמוד הכדורסל התמוטט והתלמיד נהרג. מקרים נוספים - כגון פציעתו של נער כבן 16 כתוצאה מהיתקלותו במרצפת בולטת כששיחק כדורגל במגרש בפתח תקווה גרם נכות לנער ולפיצוי שפסק לטובתו בית המשפט בסך של כ- 140,000 ₪ כמו גם, פיצוי בסך 93,000 ₪ שפסק בית משפט לחובת עיריית לוד כפיצוי לשוער קבוצת נוער, שסובל מנכות כתוצאה מתחזוקה לקויה של הדשא במגרש הכדורגל.

נוכח השימוש במגרשים ובאולמות הספורט הן של תלמידים בזמן הלימודים והן של תושבים רבים ובהם ילדים, צעירים ומבוגרים בשעות הפנאי בחוגים ובשימוש חופשי כאמור, כאשר לעיתים קהל משתתפים רב מתרכז במתקני הספורט, חלה החובה על העירייה להבטיח את הסדר הציבורי ושלום המתקהלים תוך הבטחת קיום הסדרי בטיחות נאותים במתקני הספורט.

לאור השימוש התכוף ולאור השינויים בשל בלאי עקב שימוש החלים במתקני הספורט המותקנים במגרשים ובאולמות הספורט, קיימת חובה לעריכת בדיקות תקופתיות לשם הבטחת שלום הציבור בהיבטים של תקינות המתקן והתאמתו לשימוש בו.

במסגרת תוכנית העבודה השנתית של מבקר העירייה, נערכה ביקורת בנושא הבטחת הבטיחות במתקני הספורט במגרשים ובאולמות הספורט ברחבי העיר.

הביקורת ערכה פגישות עבודה עם מנהל מחלקת הספורט, ממונה בטיחות עירוני ומנהל מחלקת תחזוקת מבנים. בנוסף, הביקורת עיינה במסמכים שונים הקשורים לנושא וכן סיירה במתקני ספורט שונים.

הביקורת בדקה את הוראות החוק בעניין. את חלוקת הסמכויות ושיתוף הפעולה בין המחלקות ומצב בטיחות מתקני הספורט בעיר.

2. מתקני הספורט

המחלקה לספורט מפעילה, על פי רשימה שקיבלה הביקורת ממנהל מחלקת הספורט - אולמות ספורט, חדרי התעמלות כושר ומחול אשר מספרם הכולל עומד על 38 בחלוקה הבאה:

א. 18 אולמות ספורט בבתי ספר.

ב. 9 חדרי התעמלות כושר ומחול בבתי ספר.

ג. 4 אולמות ספורט.

ד. 7 חדרי התעמלות.

כמו כן, מופעלים מגרשי ספורט פתוחים מסוגים שונים בהם מגרשי כדורסל, כדורעף, כדורגל, משולבים ואתלטיקה אשר מספרם הכולל על פי הרשימה שקיבלה כאמור, הביקורת עומד על 52 בחלוקה הבאה:

א. 28 מגרשי ספורט בבתי ספר.

ב. 24 מגרשי ספורט עירוניים.

בין המתקנים שצוינו לעיל, מתקנים מרכזיים כגון: אולם כדורעף עירוני, מסלול אתלטיקה קלה, איצטדיון כדורגל עירוני, ספורטק עירוני הכולל מגרשי דשא לקט רגל, מגרשי כדורעף חופים ומגרשים משולבים. בנוסף, מותקנים במספר מקומות בעיר מתקני כושר גופני.

3. אחזקת מתקני הספורט

בהקמת מתקני ספורט ציבוריים מושקעים כספים רבים. עקב השימוש היומיומי בהם נדרשת תחזוקה שוטפת לשמירה על תקינותם. עצם הפעלת מתקן ספורט מטילה על בעל המתקן חובת זהירות כללית לאור הנחיות של חוקים, תקנות והוראות שונות כפי שיפורט בהמשך. ההקפדה של בעל המתקן (העירייה במקרה זה) על קיום חובות אלה נועדה לטובת אלה המבקרים והמשתמשים במתקן ספורט זה או אחר וזאת גם מכח אחריותו ופיקוחו על מתקן הספורט.

לתחזוקה תקינה של מבנים ציבוריים כגון אולמות ספורט, חדרי התעמלות וכוי חובה על הבעלים והמחזיקים לבצע טיפולים נדרשים באופן שוטף כך שהמבנה יהיה תקין ובטיחותי.

3.1 ניהול תחזוקה יעילה אפקטיבית ומקיפה מחייבת עריכת בקורות שוטפות ומלאות יחד עם הכנה וביצוע של תוכנית עבודה ואחזקה רב שנתית. יתר על כן, הנהגת שיתוף פעולה בין אגפי יחד עם תיאום בין מחלקתי חיוני לעבודה מועילה ואפקטיבית.

מעבר לביצוע בקורות וטיפולים שוטפים במתקני ספורט, כמצויין לעיל, קיימות כאמור, הנחיות שונות מכח חיקוקים, תקנות, תקנים שונים כגון:

- א. חוזר מנכ"ל משרד החינוך סב/6 (ב), שבט התשס"ב - 2002, הבטחת הבטיחות במוסדות חינוך.
- ב. הנחיות האגף לבטחון, היערכות לשעת חירום ובטיחות סביבתית במשרד החינוך.

ג. חוק הבטיחות במקומות ציבוריים, תשכ"ג - 1962

והתקנות שהותקנו על פיו.

ד. תנאים לפי חוק רישוי עסקים, תשכ"ח - 1968.

ה. תקנות התכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות)

חלק י"ז, סימן ג' - הוראות מיוחדות למתקני ספורט.

ו. תקנות התכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות)

(הוראת שעה), התשס"ב - 2002 "יועץ בטיחות מיתקני

ספורט".

בחוזר מנכ"ל משרד החינוך ובהנחיות שונות של גורמים נוספים במשרד החינוך, ביניהם של ממונה בטיחות מוסדות חינוך ארצי ושל מנהלת המחלקה לבטיחות סביבתית והיערכות לשעת חירום נקבע כי הרשות המקומית חייבת בתדירות הקבועה בהנחיות, לבצע ולערוך בדיקות שונות לבתי ספר ולגני ילדים.

בהנחיות אלה, נקבע בין היתר, כי הרשות המקומית מחוייבת לבצע אחת לשנה בדיקה למתקני ספורט באופן המפורט בהנחיות.

ההנחיות הקיימות בחוזר מנכ"ל משרד החינוך-הוראות קבע-הבטחת הבטיחות במוסדות החינוך-סב/6(ב), שבט התשס"ב-פברואר 2002, שעיקרי ההנחיות בו בנוגע למתקני ספורט מפרטות ומטילות את האחריות על הנהלת בית הספר ועל הרשות המקומית (ראה בנספח א', להלן).

מפעם לפעם מופצות הנחיות שונות להנהלות בתי הספר ולרשויות המקומיות וביניהן הנחיות בנושאי בטיחות מוסדות חינוך בכלל ומתקני ספורט בפרט.

להלן פירוט עיקרי ההנחיות:

ב- 27/9/05 הונחו קב"טים ברשויות מקומיות מחוז המרכז ומנהלי בטיחות מוסדות חינוך מטעם מנהלת המחלקה לבטיחות סביבתית במחוז המרכז של משרד החינוך בדבר עדכון ריכוז אישורי בדיקה שבאחריות הרשות המקומית/הבעלות לבתי ספר ולגני ילדים. למכתב עדכון זה צורפה טבלת ריכוז אישורי בדיקה שבאחריות הרשות המקומית/הבעלות לבתי ספר וגני ילדים, בה עודכן כי סעיף 14, ברשימה בקשר למתקני ספורט באולמות ומגרשי ספורט, שונה וכי יש לפעול על פי הרשימה המתוקנת.

להו העדכון של סעיף 14:

תיאור	התדירות	תחום הבדיקה	"מספר
אישור מכון התקנים או מעבדה מוסמכת המוכרת על ידו אודות התקינות של המתקנים ¹ , או: אישור מהנדס קונסטרוקציה אודות יציבות וחוזק מתקני הספורט"	שנתית	מתקנים באולמות ספורט	14.

בתאריך 30/6/08 פורסמה הנחיה נוספת לאותם גורמים ממנהלת המחלקה לבטיחות סביבתית במחוז המרכז של משרד החינוך. להנחיה זו צורף מסמך הנחיות לבדיקת מתקני ספורט באולמות, במגרשים ובחצרות בתי ספר (ראה להלן), אשר נכתב על ידי ממונה בטיחות ארצי למוסדות חינוך. בהנחייתה קבעה מנהלת המחלקה לבטיחות סביבתית כי יש לפעול על פי האמור במסמך המצורף של ממונה בטיחות מוסדות חינוך ארצי וכי על הקב"טים ועל מנהלי הבטיחות ברשויות המקומיות להעביר לידיעת מנהלי מוסדות החינוך את המסמך בו מפורטות הנחיות הממונה לבטיחות מוסדות החינוך הארצי.

בהנחיה זו של ממונה בטיחות מוסדות חינוך ארצי, נכתב בין היתר:

1" כללי: בתקופה זו של השנה, נערכת הרשות המקומית להכנת בתי הספר, לבדיקתם

ולשיפוצם לקראת פתיחת שנת הלימודים הבאה. המשרד מחייב כי תבוצע בדיקה

אחת לשנה למתקני ספורט באולמות ובמגרשים על ידי מהנדס מטעם הרשות.

...

3. **תקן ישראלי לבדיקת מתקני ספורט**: לפני כשנה, פרסם מכון התקנים הישראלי

תקן לבדיקת מתקני ספורט מספרו - 5515. תקן זה מפרט את אופן הבדיקה הנדרשת

למתקנים ספורט באולמות ומגרשים.

התקן עצמו אינו מחייב, אך הוא מאפשר בדיקה מקצועית ואיתור כשלים טכניים של

המתקנים. משרד החינוך ממליץ² כי בדיקות מתקני הספורט באולמות ובמגרשים

יהיו בהתאם לתקן זה.

4. **מה משרד החינוך דורש ומי מבצע את הבדיקה?** משרד החינוך מחייב לבצע כל

שנה בדיקת מתקני ספורט. הוא ממליץ לבצע את הבדיקה בהתאם לתקן הישראלי

5515. **מי מבצע את הבדיקות?**

¹ "תקן הכולל את מפרטי הבדיקה ואת תהליך הבדיקה של מתקני ספורט נמצא בהכנה במכון התקנים הישראלי. עם פרסום התקן יש לפעול רק על פי מפרטי הבדיקה ותהליך הבדיקה שכללו בו."

- את הבדיקה הרגילה יכול לבצע מהנדס קונסטרוקטור מטעם הרשות (כפי שבוצעה כל השנים).
- את הבדיקות בהתאם לתקן הישראלי 5515, מבצע מהנדס מבנים קונסטרוקטור הפועל בהתאם לתקן או מעבדה של מכון התקנים הישראלי.

"² בין המלצה לחיוב: בשלב זה אנו ממליצים על בדיקות מסוג זה, אך עם השנים תקן זה יהפוך למחייב במשרד החינוך ואנו נדרוש זאת כבדיקות מחייבות בכל המתקנים".

הביקורת מציינת שבפועל לא מבוצע על פי ההנחיות.

בנוסף להנחיות שצויינו לעיל, מופצות על ידי משרד החינוך באופן שוטף הנחיות נוספות כגון:

- א. רשימה מנחה לבדיקת אולמות ומגרשי ספורט במוסד חינוכי;
- ב. נקודות מנחות למורה לחינוך גופני בתחום בטיחות בשיעור לחינוך גופני;
- ג. תכולת תרמיל רופא, חובש ומגיש עזרה ראשונה;
- ד. התאמת תשתית ליעודה כמוסד חינוכי - אישור בטיחות בעקבות מבדק
- ה. מבדק להבטחת תנאים בטיחותיים במוסדות חינוך.

תוקף הבדיקות שעורך מכון התקנים למתקני הספורט לפי תקן 5515 הוא לשנה אחת וזאת בנוסף לחובה הקבועה בחוזר מנכ"ל משרד החינוך לערוך את הבדיקות בתדירות של אחת לשנה.

על פי ההנחיות שהוזכרו לעיל, יוצא כי על הרשות המקומית חלה האחריות לגבי בטיחות מתקני הספורט בכלל ובטיחות במוסדות החינוך בפרט ועל עריכת בדיקות בטיחות שנתיות.

3.2 תקן למתקני ספורט, תקן ישראלי 5515- פורסם על ידי מכון התקנים הישראלי בשנת 2006.

כאמור לעיל, על הרשות המקומית לערוך בדיקות מדי שנה לבדיקת תקינות מתקני הספורט ולצורך כך, על הרשות המקומית לקבל אישור ממכון התקנים או מעבדה מוסמכת המוכרת על ידו.

בהנחיית משרד החינוך נקבע כי לאחר פרסום התקן, יש לפעול רק על פי מפרטי הבדיקה ותהליך הבדיקה שכללו בו או לחלופין ניתן לקבל אישור מהנדס קונסטרוקציה אודות יציבות וחוזק מתקני הספורט.

3.3 אופן אחזקת מתקני הספורט בעיר

3.3.1 חובת ביצוע בקורות וטיפולים שונים באופן המפורט בפרסומים השונים של משרד החינוך, כפי שצויין לעיל, מחייבות לדעת הביקורת הכנת תוכנית עבודה מקיפה לכל מתקני הספורט בעיר. למנהל מחלקת הבטיחות של העירייה כתב מינוי ממשרד החינוך כממונה בטיחות מוסדות חינוך.

הביקורת מצאה כי ההנחיות המפורטות בפרסומים השונים של משרד החינוך בדבר החובה של הרשות המקומית לבדוק אחת לשנה את מתקני הספורט לפי תקן ישראלי המגדיר מפרט למתקני ספורט מבוצעת באופן חלקי.

מנהל מחלקת הבטיחות עורך פעם בשנה, במסגרת בדיקת הבטיחות הכללית המבוצעת על ידו בבתי הספר, בדיקה חזותית למתקני הספורט באולמות הספורט ובמגרשי הספורט בתוך שטחי בתי הספר בלבד. על בדיקות מתקני הספורט הוא אינו ממלא דוח מיוחד ובמידה ונתגלו ליקויים הם נרשמים בדוח הבטיחות הרגיל שהוא עורך למוסד החינוך המועבר לטיפול מחלקת תחזוקת מבנים, ללא יידוע מחלקת הספורט. פרט לכך, בדיקות מתקני הספורט אינן מדווחות לאף גורם נוסף. לפיכך, מתקני הספורט המוצבים מחוץ לשטח בתי הספר אינם נבדקים על ידו והטיפול בהם מבוצע לפי קריאות מוקד.

הביקורת ממליצה כי כל מתקני הספורט בעיר ייבדקו לפחות פעם בשנה על ידי מהנדס קונסטרוקטור או מעבדה מוסמכת המוכרת על ידי מכון התקנים כפי שכתוב בהנחיות משרד החינוך ובהתאם להנחיות המחייבות הקיימות, תוך רישום, מעקב ובקרה.

אין בידי מנהל מחלקת הבטיחות של העירייה תקן ישראלי 5515 - "ציווד ספורט: דרישות בטיחות ושיטות בדיקה כלליות" והביקורת לא בטוחה שהוא מודע למפרטי הבדיקות ולגורמים ההנדסיים הבודקים אשר נקבעו בתקן.

עצם ההנחיה הכללית בחוזר מנכ"ל משרד החינוך ובפרסומיו השונים כי יש לערוך בדיקות בטיחות במתקני הספורט במוסדות החינוך ו/או ההנחיה כי הרשות המקומית ו/או הנהלות בתי הספר חייבות לערוך בדיקות מסויימות אינה מורידה, לדעת הביקורת, מאחריותו של מנהל מחלקת הבטיחות ליזום ולבצע מעקב אחר הבדיקות המתחייבות.

לדעת הביקורת ולאור הממצאים המפורטים בדוח זה, לניהול יעיל ואפקטיבי של בטיחות מתקני הספורט בעיר רצוי כי מנהל מחלקת בטיחות ירכז את המעקב אחר הטיפול.

הביקורת מבקשת לציין כי עוד בטרם פרסום התקן של מכון התקנים מספר 5515 (בשנת 2006) היו בתוקף הנחיות משרד החינוך בחוזר המנכ"ל ובהנחיות נוספות שונות, רשימות שכללו בין היתר: הנחיות לבדיקה באולמות ספורט של סולמות, רצפה, סלים, עמודי כדורעף, טבעות, וילונות חלוקה וכו' ובדיקות במתקנים ובמגרשי ספורט בחצרות מוסדות החינוך של עמודי סל, אלמנטים סביב המגרש, ספסלים, מעקות, רצפות, קיבוע שערי קט רגל, חיזוק מתקנים לקרקע וכו'.

לאור כך, בדיקות מתקני הספורט חייבות להתבצע באופן יותר מקיף תוך שימוש בהנחיות שצויינו לעיל. בנוסף, לדעת הביקורת מרגע שפורסם תקן ישראלי 5515 - "ציווד ספורט: דרישות בטיחות ושיטות בדיקה כלליות" הבדיקה חייבת להיעשות על פיו, מכיוון שבדיקה לפי התקן תהיה בדיקה מקצועית לאיתור כשלים טכניים של המתקנים.

הביקורת שבה וממליצה כי הבדיקות הנדרשות ייערכו באופן מלא לכל מתקני הספורט המוצבים בעיר.

3.3.2 על פי הוראות משרד החינוך מ-27/9/05 בדיקות הבטיחות של מתקני הספורט תבוצענה מדי שנה על ידי מהנדס קונסטרוקטור של הרשות ו/או על ידי מכון התקנים או מעבדה מוסמכת על ידו בהתאם לתקני מכון התקנים המפרטים את סוגי הבדיקה ואת תהליכי הבדיקה.

לדברי מנהל מחלקת הבטיחות הוא הינחה בעל פה את מנהל מחלקת הספורט ומנהל מחלקת תחזוקת מבנים כי מתקני הספורט ייבדקו על ידי מכון התקנים פעם ב-5 שנים כאשר מדי שנה תבוצענה הבדיקות על ידי מנהל מחלקת תחזוקת מבנים כמהנדס מוסמך או על ידי מהנדס חיצוני וזאת בניגוד להנחיות ממונה הבטיחות הארצי במשרד החינוך והתקן הישראלי - 5515.

בפועל הביקורת מצאה כי נערכה בדיקה אחת שבוצעה על ידי מכון התקנים בשנת 2007 (ראה להלן). הביקורת ממליצה כי הנחיות, כגון אלה, יינתנו רק בכתב. יתר על כן, בדיקות אלה של מתקני הספורט הן בדיקות שחובה על העירייה לבצען בהתאם להנחיות שבתקן, מדי שנה ולפיכך, על העירייה להקפיד ולבצע אותן כמתחייב.

3.3.3 בחודשים אפריל-יוני 2007 בוצעו כאמור, בדיקות של מכון התקנים במתקני ספורט בעיר.

הביקורת התייחסה לבדיקות אלה ולאופן טיפול העירייה בממצאי הבדיקות ומצאה להלן:

א. נבדקו על ידי מכון התקנים 70 מתקני ספורט בחלוקה של 26 אולמות ספורט וחדרי התעמלות ו-44 מגרשים על אף, שבפועל קיימים ברחבי העיר עוד כ-20 מתקני ספורט שלא נבדקו ובהם: אולם ספורט; 11 חדרי התעמלות; מגרש ספורט שכונתי; 2 מגרשים בספורטק העירוני; האיצטדיון העירוני; 2 מגרשי אימונים באיצטדיון; 2 מגרשי כדורגל.

בהיעדר תוכנית עבודה כפי שצויין בסעיף 3.3.1 לעיל, לא ניתן לקבוע מתי, אם בכלל, תיערך השלמת הבדיקה. מה שכן ברור, לא כל מתקני הספורט בעיר נבדקו מדי שנה כפי שנקבע בהוראות.

הביקורת ממליצה כי תושלם בהקדם בדיקת מתקני הספורט שלא נבדקו ובבדיקות הבאות ייבדקו כל מתקני הספורט הפזורים ברחבי העיר.

ב. הביקורת מצאה כי בחלק מתעודות הבדיקה נרשם: "המתקנים מאושרים

לשימוש, תוקף האישור עד x/x/07 בכפוף לממצאי הבדיקה".

בתעודות אלה נרשם כי אם לא צויין אחרת יש לתקן את הליקויים לא

יאחר משנה ממועד הבדיקה. בתעודות בדיקה אחרות בהם נמצאו ממצאים חמורים נרשם כי המתקנים שנבדקו אינם עונים לדרישות התקן ו/או לא תקינים והליקויים ואופן הטיפול הנחוץ בהם פורט בתעודה. בתעודות בהם פורטו ממצאים חמורים עוד יותר נרשמו איסורי שימוש במתקנים, כגון: "לא מאושר לשימוש"; "לתיקון מיידית". הביקורת מצאה כי עובד מחלקת הספורט מונה לערוך מעקב על ביצוע התיקונים.

מחלקת הספורט, באמצעות מנהלי מרכזי הספורט ניהלה רישום בו צוינו התיקונים ללא רישום מועדי ביצועם. בנוסף, הביקורת מצאה כי האחראי רשם בכתב יד על גבי טפסי הבדיקות של מכון התקנים "טופל" מול הליקויים ללא ציון מהות הטיפול, מועד ביצוע ועל ידי מי. לאור כך, לא ניתן לדעת האם תוקנו כל הליקויים, באיזה אופן תוקנו ומה היה מועד התיקון במיוחד שלא ניתן אישור על ביצוע כל התיקונים על ידי הגורם שגילה אותנו.

הביקורת ממליצה כי יפתח כרטיס/ספר טיפולים לכל מתקן וכך ינוהל מעקב מלא ומפורט לביצוע התיקונים הדרושים כולל קביעת לוח זמנים יעיל לכך בדגש על תיקון הליקויים החמורים.

ג. הביקורת מצאה כי מתקני הספורט לא נבדקו בשנית לאחר תיקון הליקויים לא על ידי מהנדס בודק מטעם מכון התקנים וגם לא על ידי גורם אחר פנימי או חיצוני על אף, שבחלק מטפסי הבדיקות נכתב בפרק המסקנות הנחיות, כמו לדוגמא: "חל איסור להשתמש במתקני הסל במגרש הנ"ל עד לאחר סילוק הליקויים ובדיקה חוזרת ע"י נציג המכון".

הביקורת ממליצה כי לאחר תיקון הליקויים שנתגלו יוזמן הגורם המקצועי שביצע את הבדיקה לבצע בדיקה חוזרת להבטיח כי התיקון בוצע כהלכה והמתקן עומד בדרישות התקן.

ד. תוקף הבדיקות של מכון התקנים הוא לשנה. הביקורת מצאה כי לא נערכה ביקורת נוספת שנה לאחר מכן כך שבפועל, בעת עריכת הביקורת המתקנים שנבדקו פועלים ללא אישור תקף מזה יותר מ-6 חודשים.

הביקורת ממליצה כי הבדיקות אותן חייבת העירייה לערוך יבוצעו בתדירות המתחייבת (אחת לשנה) כך שלא יהיו מתקני ספורט ללא אישור תקף.

ה. בבדיקה מדגמית שערכה הביקורת בטופסי בדיקות שערך מכון התקנים הביקורת מצאה כי מתקני ספורט אחדים לא נבדקו כיוון שהיו נעולים. כך לדוגמא, בתעודת הבדיקה של אולם הספורט בבית ספר רמז שנערכה ב- 30/4/07 נרשם: "4.5 מתקן טבעות - המתקן נעול ולא היה ניתן להעמיסו."

לא ייתכן כי גוף חיצוני יוזמן לעריכת בדיקות בטיחות על חשבון תקציב העירייה וחלק מהמתקנים לא ייבדקו כיוון שהם נעולים. הביקורת ממליצה כי יינתנו הנחיות מפורטות לצוותים במתקני הספורט כך שכל המתקנים יהיו פתוחים לבדיקה ותתאפשר בדיקת כל המתקנים. יתר על כן, הביקורת ממליצה כי תבוצע בדיקה חוזרת בהקדם וללא דיחוי לכל המתקנים שלא נבדקו.

3.3.4 בדיקות הבטיחות של מתקני הספורט בבתי הספר וברחבי העיר מבוצעות באחריות מחלקת הספורט.

הביקורת מצאה כי מחלקת תחזוקת מבנים אינה מעורבת ביישום בדיקות אלה ובמחלקה לא קיים רישום מרוכז של התיקונים אשר בוצעו במתקני הספורט בעקבות בדיקת מכון התקנים אשר בוצעה כאמור, בשנת 2007.

הביקורת מצאה כי אף גורם מטעם מחלקת תחזוקת מבנים לא ביצע ביקורת חוזרת לאחר תיקון הליקויים ו/או בדיקה חדשה למתקני הספורט כשנה לאחר ביצוע הבדיקה, מטעם מכון התקנים כשהאישור אינו בתוקף על אף, הנחייתו של מנהל מחלקת הבטיחות, שניתנה כאמור בעל פה.

לדעת הביקורת, המחלקה לתחזוקת מבנים יכולה לשמש כגורם בודק (מהנדס קונסטרוקטור) על פי מכתבו של ממונה בטיחות ארצי של מוסדות חינוך ובהתאם לתקן הישראלי 5515. הפעולות שנעשות לתיקון הליקויים אשר הועלו במסגרת הבדיקות יימצאו ביטוי בכתב על גבי טופס הבדיקה של כל מתקן ומתקן.

בחודשים מאי-יולי בשנת 2007 ערך כאמור, מכון התקנים בדיקות במגרשי ואולמות ספורט ברחבי העיר. תוקף בדיקות אלה היה למשך שנה. הביקורת ביקשה ממנהל מחלקת תחזוקת מבנים שימציא לה רישום מרוכז של כל התיקונים שתוקנו בעקבות בדיקות אלה כמו גם, רשימה מרוכזת של כל האתרים שנבדקו. בנוסף, הביקורת בדקה האם נערכו בדיקות חוזרות על ידי מנהל המחלקה ו/או מהנדס מטעמו לאחר תום תוקף האישורים של מכון התקנים.

להלן תשובתו של מנהל מחלקת תחזוקת מבנים לשאלות המוצגות לעיל:

- 1" בדיקות הללו אינן באחריותי אלא באחריות מפעיל המתקנים – מחלקת הספורט.
2. כמו כן, מחלקת הספורט מזמינה תיקונים מחברות המתמחות בנושא.
3. מחלקת תחזוקה נותנת תמיכה אפשרית על ידי תיקונים למיניהם במיוחד פיזיים.
4. על כן, נא לפנות בנושא למחלקת הספורט."

לאור ממצאים אלה הביקורת ממליצה כי מחלקת תחזוקת מבנים יחד עם מנהל מחלקת בטיחות ירכזו באופן מקצועי את הבדיקות השנתיות, האחזקה השוטפת ותיקון הליקויים.

- 3.3.5 מתקני הספורט מוצבים הן בחצרות בתי הספר והן במקומות נוספים בעיר. מתקנים אלו משרתים הן את תלמידי בתי הספר בשיעורי חינוך גופני ובפעילויות נוספות בשעות הלימודים והן את ציבור התושבים אחר הצהריים בחוגים ובפעילות בשעות הפנאי והן בסופי שבוע.

הרשות המקומית אחראית לשטחים הציבוריים ולמתקני הספורט אשר הציבור הרחב משתמש בהם ולפיכך על הרשות המקומית להקפיד כי כל מתקני הספורט שבשטחים הציבוריים ובחצרות בתי הספר יהיו בטיחותיים למשתמשים בהם.

יתר על כן, בחוזר מנכ"ל משרד החינוך קיים פרק ה' בהבטחת הבטיחות בפעילויות או בחוגים המתקיימים לאחר סיום יום הלימודים. בפרק זה קיימות הן הנחיות למדריכי החוגים בדבר הכנה מראש ומניעת אילתורים תוך הבטחת התנהגות בטיחותית של החניכים והן הנחיות להבטחת תנאים בטיחותיים מצד הרשות המקומית כפי שנקבע בסעיף 4.4.1. ג.:

"ג. הבטחת תנאים בטיחותיים: הרשות המקומית או הבעלות תבטחנה את קיומם של

תנאים בטיחותיים במתקנים, בכיתות או בתשתיות אחרות שנעשה בהן שימוש

בפעילויות המתקיימות לאחר שעות הלימודים. המורה או המדריך האחראים על

הפעילות או על החוג יודאו כי לא קיימים מפגעים העלולים לסכן את המשתתפים בפעילויות אלו."

הנחייה זו שבה ומדגישה את האחריות של העירייה לבטיחות מתקני הספורט שלה ובפרט ש- 117 קבוצות חניכים מודרכות על ידי 26 מדריכים שהם עובדי עירייה.

3.3.6 במתקני הספורט של העירייה מופעלים חוגים על ידי אגודות ספורט ב-15 ענפים והן על ידי 34 יזמים פרטיים השוכרים מהעירייה את המתקנים להפעלת חוג.

הביקורת ערכה בדיקה מדגמית של חוזי שכירות של מפעילי חוגי ספורט כגון אלה, ומצאה את הממצאים הבאים:

- א. נמצאו חוזים בהם לא קיים סעיף בו מתחייב המפעיל לגבי נושא בטיחות או כל קשר לממונה בטיחות עירוני.
- ב. נמצאו חוזים בהם המפעיל מתחייב כי יפעל על פי כללי הבטיחות המתחייבים בפעילות ספורט בכלל ובפרט לפעילות נשוא ההסכם ללא כל ציון כל הכוונה להוראת חוק/תקנה כלשהי.
- ג. נמצאו חוזים בהם אין כל סעיף לגבי בטיחות פרט לסעיף אחד בו מצהיר המדריך כי: "המדריך יפעל על פי כללי הבטיחות המתחייבים בפעילויות הספורט אותן יעביר".

הביקורת מצאה בנוסף לממצאים שפורטו לעיל, כי קיים שוני בין חוזה לחוזה וכי מנהל מחלקת בטיחות לא מעורב בניסוח החוזים למפעילי חוגי ספורט.

לאור הליקויים שפורטו לעיל, הביקורת ממליצה כי הגורם האחראי יכין חוזה סטנדרטי למפעילי חוגי ספורט לאחר התייעצות עם כל הגורמים הנוגעים בדבר בכלל ועם מנהל מחלקת בטיחות בפרט.

3.3.7 הביקורת מצאה כי רק לחלק מאולמות ומגרשי הספורט יש רישיון עסק. לחלקם הרישיון לא בתוקף מעל שנתיים וחלקם נמצאים בטיפול הסדרת רישיונות עסק ולחלקם לא היה רישיון עסק כלל. מנהלת מחלקת רישוי עסקים טענה בפני הביקורת כי אולם ספורט בבית ספר לא צריך רישיון עסק וברשותה אישור על כך מהמשטרה. אישור זה לא

הוצג לביקורת ומנהלת המחלקה מסרה לביקורת כי: "לפי פריט 7.7 ד' אולם ספורט הנמצא במוסד חינוכי המשמש את המוסד בלבד², לא טעון רישוי".

מנהלת המחלקה הוסיפה כי רישוי עסק לגבי מתקני ספורט היא חובה רק בהקשר לשלום הציבור כלומר רק מקומות בהם מתקיימת תחרות חייב ברישיון עסק, בפרט שלאולמות בבתי הספר דואגים לדבריה, משרד החינוך ומשרד הבריאות.

לאור כך, שלחלק מאולמות הספורט יש רישיון עסק, לחלק אין רישיון עסק וחלק בתהליך של הסדרת הרישיון ולאור אי הבהירות, הביקורת ממליצה כי תוכן חוות דעת משפטית בעניין.

4. מסקנות והמלצות

4.1 הביקורת מצאה כי ההנחיות המפורטות בפרסומים השונים של משרד החינוך בדבר החובה של הרשות המקומית לבדוק אחת לשנה את מתקני הספורט לפי תקן ישראלי המגדיר מפרט למתקני ספורט מבוצעת באופן חלקי. מנהל מחלקת הבטיחות עורך פעם בשנה, בדיקה חזותית למתקני הספורט באולמות הספורט ובמגרשי הספורט בתוך שטחי בתי הספר בלבד. אין דיווחים מרוכזים על תוצאות בדיקות אלה ובמידה ונתגלו ליקויים הם נרשמים בדוח הבטיחות הרגיל שהוא עורך למוסד החינוך, המועבר לטיפול מחלקת תחזוקת מבנים, ללא יידוע מחלקת הספורט או גורמים אחרים בעירייה.

הביקורת ממליצה כי כל מתקני הספורט בעיר ייבדקו לפחות פעם בשנה על ידי מהנדס קונסטרוקטור או מעבדה מוסמכת המוכרת על ידי מכון התקנים בהתאם להנחיות משרד החינוך ובהתאם להוראות כל דין תוך רישום, מעקב ובקרה.

4.2 אין בידי מנהל מחלקת הבטיחות של העירייה תקן ישראלי 5515 - "ציוד ספורט: דרישות בטיחות ושיטות בדיקה כלליות" והביקורת לא בטוחה שהוא מודע למפרטי הבדיקות ולגורמים ההנדסיים הבודקים אשר נקבעו בתקן.

² הדגשת הביקורת

לדעת הביקורת ולאור הממצאים המפורטים בדוח זה, לניהול יעיל ואפקטיבי של בטיחות מתקני הספורט בעיר רצוי כי מנהל מחלקת בטיחות ירכז את המעקב אחר הטיפול.

4.3 עוד בטרם פרסום התקן של מכון התקנים מספר 5515 (בשנת 2006), היו בתוקף בנושא, הנחיות משרד החינוך בחוזר המנכ"ל ובהנחיות נוספות שונות. לפיכך, חובת בדיקות מתקני הספורט באופן שנקבע בהנחיות השונות היתה קיימת גם בטרם פרסום תקן 5515, בשנת 2006.

לדעת הביקורת מרגע שפורסם תקן ישראלי 5515 - "ציוד ספורט: דרישות בטיחות ושיטות בדיקה כלליות" הבדיקה חייבת להיעשות על פיו, מכיוון שבדיקה לפי התקן תהיה בדיקה מקצועית לאיתור כשלים טכניים של המתקנים.

הביקורת שבה וממליצה כי הבדיקות הנדרשות ייערכו באופן מלא לכל מתקני הספורט המוצבים בעיר ולא רק למתקני הספורט המוצבים בבתי הספר.

4.4 על פי הוראות משרד החינוך מספטמבר 2005 בדיקות הבטיחות של מתקני הספורט תבוצענה מדי שנה על ידי מהנדס קונסטרוקטור של הרשות ו/או על ידי מכון התקנים או מעבדה מוסמכת על ידו בהתאם לתקני מכון התקנים המפורטים את סוגי הבדיקה ואת תהליכי הבדיקה.

מנהל מחלקת הבטיחות הינחה בעל פה את מנהל מחלקת הספורט ומנהל מחלקת תחזוקת מבנים כי מתקני הספורט ייבדקו על ידי מכון התקנים פעם ב-5 שנים כאשר מדי שנה תבוצענה הבדיקות על ידי מנהל מחלקת תחזוקת מבנים כמהנדס מוסמך או על ידי מהנדס חיצוני וזאת בניגוד להנחיות בחוזר מנכ"ל משרד החינוך מספטמבר 2005 ותקן ישראלי- 5515. בפועל הביקורת מצאה כי נערכה בדיקה אחת שבוצעה על ידי מכון התקנים בשנת 2007.

מומלץ כי הנחיות מנהל מחלקת הבטיחות יינתנו בכתב בלבד.

בדיקות אלה של מתקני הספורט הן בדיקות שחובה על העירייה לבצען בהתאם להנחיות שבתקן, מדי שנה ולפיכך, על העירייה להקפיד ולבצע אותן כמתחייב.

4.5 **בחודשים אפריל-יוני 2007 בוצעו בדיקות של מכון התקנים במתקני ספורט בעיר.**

לפי הרישומים נבדקו על ידי מכון התקנים 70 מתקני ספורט על אף, שבפועל ישנם ברחבי העיר עוד כ- 20 מתקני ספורט שלא נבדקו. בהיעדר תוכנית עבודה לא ניתן לקבוע מתי, אם בכלל, תיערך השלמת הבדיקה. מה שכן ברור, לא כל מתקני הספורט בעיר נבדקו מדי שנה כפי שנקבע בהוראות. (ראה סעיף 3.3)

הביקורת ממליצה כי תושלם בהקדם בדיקת מתקני הספורט שלא נבדקו ובבדיקות הבאות ייבדקו כל מתקני הספורט הפזורים ברחבי העיר.

4.6 נמצא כי עובד מחלקת הספורט מונה לערוך מעקב על ביצוע התיקונים. מחלקת הספורט ניהלה רישום בו צוינו התיקונים ללא ציון מהות הטיפול, מועד ביצועו ועל ידי מי. בנוסף, האחראי רשם בכתב יד על גבי טפסי הבדיקות של מכון התקנים "טופל" מול הליקויים. לאור כך, לא ניתן לדעת האם תוקנו כל הליקויים, באיזה אופן תוקנו ומה היה מועד התיקון במיוחד שהאישור על ביצוע התיקונים לא ניתן על ידי הגורם שגילה אותו.

מומלץ כי ייפתח כרטיס/ספר טיפולים לכל מתקן וכך ינוהל מעקב מלא ומפורט לביצוע התיקונים הדרושים כולל קביעת לוח זמנים יעיל לכך בדגש על תיקון הליקויים החמורים.

4.7 מתקני הספורט לא נבדקו בשנית לאחר תיקון הליקויים לא על ידי מהנדס בודק מטעם מכון התקנים וגם לא על ידי גורם אחר פנימי או חיצוני.

הביקורת ממליצה כי לאחר תיקון הליקויים שנתגלו יוזמן הגורם המקצועי שביצע את הבדיקה לבצע בדיקה חוזרת להבטיח כי התיקון בוצע כהלכה והמתקן עומד בדרישות התקן.

4.8 תוקף הבדיקות של מכון התקנים הוא לשנה. לא נערכה ביקורת נוספת שנה לאחר מכן, כך שבפועל, בעת עריכת הביקורת המתקנים שנבדקו פועלים ללא אישור תקף מזה יותר מ-6 חודשים.

המלצה: הבדיקות אותן חייבת העירייה לערוך יבוצעו בתדירות המתחייבת (אחת לשנה), כך שלא יהיו מתקני ספורט ללא אישור תקף.

4.9 בבדיקה מדגמית של טופסי הבדיקות שערך מכון התקנים נמצא כי מתקני ספורט אחדים לא נבדקו כיוון שהיו נעולים.

לא תקין כי גוף חיצוני יוזמן לעריכת בדיקות בטיחות על חשבון תקציב העירייה וחלק מהמתקנים לא ייבדקו, כיוון שהם לא נפתחו והוכנו לבדיקה.

יש לתת הנחיות מפורטות לצוותים במתקני הספורט, כך שכל המתקנים יהיו פתוחים לבדיקה ותתאפשר בדיקת כל המתקנים.
יתר על כן, יש לבצע בדיקה חוזרת בהקדם וללא דיחוי לכל המתקנים שלא נבדקו.
(ראה סעיף 3.3.3)

4.10 בדיקות הבטיחות של מתקני הספורט בבתי הספר וברחבי העיר מבוצעות באחריות מחלקת הספורט.
 מחלקת תחזוקת מבנים אינה מעורבת ביישום בדיקות אלה ובמחלקה לא קיים רישום מרוכז של התיקונים אשר בוצעו במתקני הספורט בעקבות בדיקת מכון התקנים אשר בוצעה כאמור, בשנת 2007. אף גורם, מטעם מחלקת תחזוקת מבנים לא ביצע ביקורת חוזרת לאחר תיקון הליקויים ו/או בדיקה חדשה למתקני הספורט שנה לאחר מכן.

לדעת הביקורת, רצוי שהמחלקה לתחזוקת מבנים תשמש כגורם בודק (מהנדס קונסטרוקטור) כפי שנקבע במכתבו של ממונה בטיחות ארצי של מוסדות חינוך ובהתאם לתקן הישראלי 5515. הפעולות שנעשות לתיקון הליקויים אשר הועלו במסגרת הבדיקות יימצאו ביטוי בכתב, על גבי טופס בדיקה.

הביקורת ממליצה כי מחלקת תחזוקת מבנים יחד עם מנהל מחלקת בטיחות ירכזו באופן מקצועי את הבדיקות השנתיות, האחזקה השוטפת ותיקון הליקויים.

4.11 בחוזר מנכ"ל משרד החינוך קיים פרק הדרן בהבטחת הבטיחות בפעילויות או בחוגים המתקיימים לאחר סיום יום הלימודים בו קיימות הן הנחיות למדריכי החוגים בדבר הכנה מראש ומניעת אילתורים תוך הבטחת התנהגות בטיחותית של החניכים והן הנחיות להבטחת תנאים בטיחותיים מצד הרשות המקומית.

הנחיה זו שבה ומדגישה את האחריות של העירייה לבטיחות מתקני הספורט שלה ובפרט ש- 117 קבוצות חניכים מודרכות על ידי 26 מדריכים שהם עובדי עירייה.

במתקני הספורט של העירייה מופעלים חוגים על ידי אגודות ספורט ב-15 ענפים והן על ידי 34 יזמים פרטיים השוכרים מהעירייה את המתקנים להפעלת חוג.

הביקורת ערכה בדיקה מדגמית של חוזי שכירות של מפעילי חוגי ספורט כגון אלה, ומצאה חוזים בהם לא קיים סעיף בו מתחייב המפעיל לגבי נושא בטיחות או כל קשר לממונה בטיחות עירוני. כן נמצאו חוזים בהם המפעיל מתחייב כי יפעל על פי כללי הבטיחות המתחייבים בפעילות ספורט בכלל ובפרט לפעילות נשוא ההסכם ללא כל ציון כל הכוונה להוראת חוק/תקנה כלשהי.

קיים שוני בין חוזה לחוזה ואין כל הנחייה לגבי הבטחת כללי הבטיחות בספורט מטעם מנהל מחלקת הבטיחות.

מומלץ כי בשיתוף עם הייעוץ המשפטי לעירייה יוכן חוזה סטנדרטי למפעילי חוגי ספורט לאחר התייעצות עם כל הגורמים הנוגעים בדבר בכלל, ועם מנהל מחלקת בטיחות, בפרט.

4.12 לחלק מאולמות ומגרשי הספורט יש רישיון עסק. לחלקם הרישיון לא בתוקף מעל שנתיים וחלקם נמצאים בטיפול הסדרת רישיונות עסק ולחלקם לא היה רישיון עסק כלל. מנהלת מחלקת רישוי עסקים טענה בפני הביקורת כי אולם ספורט בבית ספר לא צריך רישיון עסק וברשותה אישור על כך מהמשטרה. מנהלת המחלקה הוסיפה כי רישוי עסק לגבי מתקני ספורט היא חובה רק בהקשר לשלום הציבור כלומר רק מקומות בהם מתקיימת תחרות חייב ברישיון עסק, בפרט שלאולמות בבתי הספר דואגים לדבריה, משרד החינוך ומשרד הבריאות.

הביקורת אינה שותפה לדעה זו של מנהלת מחלקת רישוי עסקים.

לאור כך, שלחלק מאולמות הספורט יש רישיון עסק, לחלק אין רישיון עסק וחלק בתהליך של הסדרת הרישיון ולאור אי הבהירות, הביקורת ממליצה כי תוכן חוות דעת משפטית בעניין.

dingoo

נספח א'

בחוזר המנהל הכללי-הוראות קבע-הבטחת הבטיחות במוסדות חינוך סב/6(ב) שבט התשס"ב-פברואר 2002, מפורטות הנחיות פעולה לגבי אחריות הרשות המקומית והנהלות בתי הספר לבטיחות במוסדות החינוך. בחוזר זה קיימות הנחיות והוראות בטיחות לגבי מתקני הספורט באולמות ובמגרשי ספורט שהעיקריות בהן, מובאות להלן:

- א.** "7.3.1 מתקני הספורט והמשחקים לסוגיהם, באולמות ובמגרשים, יעמדו בדרישות התקנים הרלוונטיים. רשימות התקנים האלה נמצאות במכון התקנים הישראלי. בעת התכנון וההתקנה של המתקנים יש להיעזר בתקנים אלו."
- ב.** "7.3.7 יש לדאוג שהציוד והמתקנים יהיו שלמים ושבודק מוסמך יבדוק את תקינותם על פי עיתויים הקבועים בחוק."
- ג.** "7.4.2 הנהלת בית הספר
- ...
- ד. עליה לדאוג לשלמות הציוד והמתקנים ולתקינותם."
- ד.** "7.6.2 כדי להבטיח שימוש יעיל ובטוח באולם תבוצע בו הפעילות בכפיפות לדרישות הכלליות האלה:
- ...
- ז. מתקני ההתעמלות ייבדקו לאחר כל חופשה על ידי המורה לחינוך גופני, ופעם בשנה (לקראת פתיחת שנת הלימודים) על ידי הרשות המקומית."
- ה.** "8.1 רקע
- כדי להבטיח את יעילותה של מערכת ניהול הבטיחות והגיהות על הנהלות מוסדות החינוך לקיים בדיקות, מדידות, סקרים ומבדקים - הכל כמפורט במדריך לניהול הבטיחות והגיהות במערכות חינוך, "
- ו.** "8.3 מדידה וניטור
- הנהלות מוסדות החינוך תקיימנה פעולות מדידה וניטור שגרתיות ותכופות של ביצועי הבטיחות והגיהות כחלק מהעשייה הניהולית היום-יומית, נוסף לביצוע הערכת סיכונים כמשימה לימודית, קיום ביקורות מדגמיות על ידי יועצי הבטיחות של המחוז

וסקר הרשות המקומית. להלן פירוט הסוגים והנושאים העיקריים של המדידה והניטור:

...

8.3.2 תחומים של מדידה וניטור

- א. מנהלי מוסדות החינוך יקיימו או ייזמו מדידה וניטור במהלך שנת הלימודים, כחלק מהתכנית להבטחת הבטיחות והגיהות.
- ב. פירוט התחומים בנוהל זה הוא חלקי, והוא כולל -
- (1) ניטור התנהגויות תלמידים בשיעורים, בהפסקות, באירועים ובפעילות חוץ-מוסדית (כמו טיולים, ימי ספורט, פעילות שחייה, סיורים לימודיים וכד');
 (2) ניטור מפגעי בטיחות וביקורות שגרתיות.
- ג. נוסף לפעולות הניטור והמדידה המגויות לעיל תתקיימנה במוסדות החינוך ביקורות בטיחות מטעם משרד החינוך, מטעם הרשות המקומית/הבעלות ומטעם גורמים חיצוניים אחרים כמו כיבוי אש, פיקוד העורף, האגף לפיקוח על העבודה (לעניין סדנאות במוסדות חינוך) וכן מטעם לשכת הבריאות המחוזית. ביקורות אלו תתקיימנה כביקורות סדירות ותתואמנה עם הנהלות מוסדות החינוך טרם ביצוען."

8.3.4 "ניטור מפגעי בטיחות וביקורות שגרתיות" .ז

הנהלת מוסד החינוך, הנהלת המחוז, הרשות המקומית (או הבעלות) וגורמים חיצוניים אחרים יקיימו פעולות לניטור מפגעי בטיחות באופן הזה:

...

- ג. **הרשות המקומית (הבעלות)**
- (1) תפקח ותקיים ביקורות בטיחות במוסדות החינוך, תתריע אודות קיום מפגעי בטיחות ותתקן את המפגעים שאותרו.
- (2) תפקח על ביצוע נאות ובטיחותי של שיפוצים ותוספות בנייה במוסדות החינוך.
- (3) תקבע סדרי דחיפיות ועדיפויות לתיקון מפגעי בטיחות ולטיפול בהם.
- (4) תשתתף במבדקי בטיחות של יועץ הבטיחות וממונה הבטיחות בלשכה המחוזית."

ח. 8.4" רשימות לבקרה ולמבדק (להבטחת תנאים בטיחותיים במוסדות החינוך)

8.4.1 רקע

- א. האחריות הישירה לתקינות המתקנים והתשתיות במוסדות החינוך ולעמידתם בדרישות החוק והתקנים מוטלת על הרשות או על בעלות אחרת (באותם מקרים שבהם המתקנים והתשתיות אינם שייכים לרשות המקומית) שהתשתיות והמתקנים האלה שייכים לה.
- ב. יחד עם זאת, הנהלות מוסדות החינוך אחראיות לשלומם ולבטיחותם של המשתמשים במתקנים ובתשתיות אלה, כלומר לתלמידים, למורים, לסגל המנהלתי ולכל אדם השוהה במוסד החינוך.
- ג. המשמעות המעשית של חלוקת האחריות היא שעל הנהלות מוסדות החינוך לעדכן את הרשות/הבעלות כל אימת שמתגלית חריגה מהמפרטים ומהדרישות המתייחסים למתקנים ולתשתיות. על הרשות/הבעלות לתקן את הטעון תיקון כדי להבטיח את בטיחותם של המשתמשים במתקנים ובתשתיות אלה."

ט. א" בתי ספר

רשימת בקרה 1: ריכוז אישורי בדיקה שבאחריות הרשות המקומית/הבעלות

מספר	תחום הבדיקה	התדירות	תיאור
1.	יציבות המבנה	לפי הצורך	אישור מהנדס קונסטרוקטור על יציבות המבנים של בית הספר (יבדק בבדיקות רישוי וכן במקרה של קיום סדקים או שקיעה של חלקי מבנה).
3.	מתקני משחקים	שנתית	אישור בדיקה בטיחותית של מתקני משחקים בחצר על ידי מעבדה מאושרת.
4.	מתקני משחקים	פעם בחודש	אישור בדיקה חזותית של מתקני החצר על ידי הרשות המקומית
14.	מתקנים באולמות ספורט	שנתית	אישור מכון התקנים או מעבדה מוסמכת המוכרת על ידו אודות התקינות של המתקנים ¹ , או, אישור מהנדס קונסטרוקציה אודות יציבות וחוזק מתקני הספורט.

¹ תקן הכולל את מפרטי הבדיקה ואת תהליך הבדיקה של מתקני ספורט נמצא בהכנה במכון התקנים הישראלי. עם פרסום התקן יש לפעול רק על פי מפרטי הבדיקה ותהליך הבדיקה שייכללו בו.

י. "רשימת בקרה 2: חצר מוסד החינוך

...

20. מתקני חצר הכוללים מתקני קפיצה וגלישה, מתקני טיפוס, מתקני מתח וכן כל מתקן

אחר שקיימת סכנת נפילה ממנו, יהיו תקינים, שלמים, ללא מפגעים, ויעמדו לכל

הפחות בדרישות האלו:

- המתקנים יהיו יציבים.
- רכיבי המתקן יהיו שלמים.
- לא תהיינה נקודות הילכדות
- לא תהיינה נקודות היצבטות.
- לא יהיו פינות חדות או חלקים בולטים.
- לא יהיו אזורים נגועים בחלודה.
- חלקי העץ יהיו חלקים וללא כפיסים העלולים לגרום לפציעה.
- השטח שמתחת למתקנים ירופד בשכבת חול בעומק של 30 ס"מ לפחות או בכל חומר בולם אחר המתאים למתקן ושאושר על ידי מכון התקנים הישראלי. שכבת החול או החומר הבולם יכסו את נקודות העיגון בקרקע.

...

22. מגרשי הספורט יהיו תקינים, שלמים ללא מפגעים, ויעמדו בדרישות האלה לפחות:

- המשטח יהיה ללא בליטות ושקעים ויהיה עשוי מחומר שימנע פציעות עקב נפילה או חיכוך בעת החלקה.
- מגרשים הגובלים במדרונות, בכבישים או בחלקים מוגגים של הבניין יגודרו בגדר בגובה מזערי של 4 מ'.
- יישמרו שוליים נקיים ברוחב מינימאלי של 2 מ'. עצמים בולטים, ברזיות, הידראנטים, עמודי תאורה, לוחות חשמל וכיו"ב - יורחקו משולי מגרשי הספורט.
- גופי התאורה מעל מגרשי ספורט יהיו מוגגים ברשתות ועשויים מחומרים בלתי שבירים ועמידים במים."

יא. "רשימת בקרה 7: אולמות ספורט ושל"ח

1. באולם הספורט תותקנה שתי דלתות לפחות. הרוחב המזערי הפנוי של כל דלת יהיה 1.10 מ'. הדלתות תיקבענה בקירות הנגדיים של האולם, ותהיינה רחוקות זו מזו ככל האפשר, ופתחיהן יהיו כלפי חוץ, בכיוון המילוט.
2. התקרה הקונסטרוקטיבית של האולם, תקרת המשנה והציפויים האקוסטיים יהיו עמידים בפני פגיעות כדורי הספורט.
3. קירות האולם וחומרי הגימור יהיו חלקים וללא בליטות עד לגובה של 2 מ' מהרצפה. הפינות של הקירות והעמודים שבהן יהיו קטומים.
4. רצפת האולם תיבנה מחומרים גמישים ומונעי החלקה.
5. פתחי אוורור הניתנים לסגירה אטימה לחלוטין בחורף יותקנו בקירות האורך, בגובה מזערי של 50 ס"מ מהרצפה. תריסי האוורור יהיו חזקים ועמידים בפני פגיעות.
6. גופי התאורה יהיו מוגנים נגד שבירה (נושא זה ייבדק בבדיקת רישוי).
7. השקעים ומפסקי החשמל יהיו מטיפוס משוריין. לוח אולם-ההתעמלות יותקן באחד מחדרי-הספח שמחוץ לאולם.
8. מכשירי ההתעמלות המיועדים לתרגילי תנופה (טבעות, מוטות, חבלים וכו') יותקנו באופן שכיוון התנופה שלהם יהיה לאורך האולם, מרחקם המזערי מקיר האורך יהיה 2.50 מ'. ומרחקם הרצוי מקיר הרוחב יהיה 6-8 מ'.
9. כל חלקי העץ במתקני ההתעמלות יהיו חלקים ונקיים מכל בליטה, מצופים לכה שקופה, בהירה וקשה במיוחד ובעלי קצוות מעוגלים. כל חלקי המתכת, לרבות הברגים, יהיו חלקים ושקועים במבנה העץ העשויים ממתכת בלתי מחלידה או מגלוונת.
10. המרחקים בין מתקן למתקן יהיו כאלה שבשום פנים ואופן לא תתאפשר חפיפה בין המתעמלים על המתקנים.

יב. "12. מפרטי בטיחות למבנים של בתי הספר היסודיים, חטיבות הביניים, בתי**הספר התיכוניים העיוניים וגני הילדים**

...

12.4 חצר בית הספר

...

12.4.3 החצר ותכולתה

ד. מגרשים ומתקנים לפעילות גופנית

1) מגרשי ספורט

- (א) מתקני ספורט ייבנו לפי תקנים בין לאומיים או אירופיים הקיימים במכון התקנים.
- (ב) התקנת מתקן לחינוך גופני בחצר בית הספר (ובכלל זה מתקני טיפוס ותלייה, שערי כדורגל, מתקני כדורסל ומתקני חצר אחרים) תאושר תחילה על ידי המפקח על החינוך הגופני ותיעשה בתיאום עם הרשות המקומית.
- (ג) המתקנים ימוקמו בצדי החצר, במרחק מתאים מן הגדר, מעצמים בולטים וממתקן סמוך (בהתאם לסוג המתקן).
- (ד) עצמים בולטים, כגון ברזיות, הידראנטים, עמודי תאורה, לוחות חשמל וכיו"ב, יורחקו משולי מגרשי הספורט.
- (ה) אין להתקין מתקני חצר מתחת לחוטי חשמל או בקרבתם.
- (ו) רגלי המתקנים יעוגנו בקרקע בסיסי בטון. הקצה העליון של בסיס הבטחון חייב להימצא 30 ס"מ מתחת לפני הקרקע. שערי הכדוריד, הכדורגל ומתקני הכדורסל חייבים להיות מעוגנים בקרקע.
- (ז) המתקנים ייבנו מחומר חזק ובלתי שביר. החלקים האמורים לבוא במגע עם התלמידים יהיו חלקים ומעוגלים במידת האפשר.
- (ח) מתקנים העשויים פלדה או צינורות מחלידים יהיו צבועים.
- (ט) גופי התאורה מעל מגרשי ספורט יהיו מוגנים ברשתות ועשויים מחומרים בלתי שבירים ועמידים בפני מים.
- (י) מגרשים הגובלים במדרונות, בכבישים או בחלקים מזוגים של הבניין יגודרו בגדר בגובה 4 מ'.
- (יא) לקראת פתיחת שנת הלימודים תיערך בדיקה שגרתית של מצב המתקנים על ידי מומחה יועץ בטיחות מטעם הרשות המקומית. בכל מקרה של קלקול תדאג הבעלות לתיקון

מייד.

- (ב) השימוש במתקן גלישה מסוג "אומגה" אסור.
 (ג) המשטח של מגרש הספורט יהיה על גבי תשתית איתנה, ללא בליטות ושקעים, ויהיה עשוי מחומרים שימנעו החלקה או פציעה במקרה של נפילה.

(2) אולמות ספורט

אולמות ספורט ייבנו על פי תקנים בין לאומיים או אירופיים הקיימים במכון התקנים.

(3) מתקני ספורט ושל"ח

(א) כל המתקנים חייבים לעמוד בתקנים המקובלים של מכון התקנים הישראלי. על הרשות/הבעלות על המוסד לדאוג לקבל אישור בטיחות להפעלת המתקן מהגורם המוסמך לכך. מתקני של"ח יעמדו בתקנים שנקבעו על-ידי הפיקוח על הוראת של"ח.

(ב) מיקומם וקביעתם של המתקנים מבחינת הבטיחות טעונים אישור של מהנדס מומחה לנושא של מתקני ספורט.
 (ג) ביסוס מתקנים הטעונים עיגון בקרקע טעון חישוב של מהנדס בניין.

(ד) מתקני קפיצה וגלישה, וכן מתקנים שקיימת סכנת נפילה מהם, כגון מתקני טיפוס, מתח וכד', שיותקנו מחוץ לאולמי ספורט ובתוכם - שטחם ירופד בשכבת חול בעומק של 30 ס"מ, לפחות, שתכסה גם את נקודות העיגון בקרקע, או בכל חומר בולם אחר המתאים למתקן ואשר אושר על ידי מכון התקנים הישראלי.

(ה) כל מערכת האינסטלציה החשמלית תותקן בגובה 1.80 מ' לפחות. אבזרי החשמל (שקעים ומפסקים) יהיו מטיפוס "אנטי ונדל". נורות החשמל תהיינה מוגנות מפגיעת כדורים.

- (ו) התקנות חשמל ארעיות באולם ההתעמלות לצרכים שונים (הצגות, מסיבות וכד') תבוצענה באופן שלא תפרענה לפעילות התלמידים ולא תסכנה אותם.
- (ז) אחזקת המתקנים ואבטחת אמינותם תהיה בהתאם לתקנים הרלוונטים הקיימים ולהוראות שפורסמו על - ידי היצרנים - כל זה בפיקוח של הרשות המקומית.
- (ט) המתקנים ישרתו את הקהילה בשעות אחר הצהריים, ולכן עליהם לענות גם על דרישות הבטיחות התואמות את שכבת הגיל המבוגרת."

יג. "12.9 בניין בית הספר

12.9.2 מערך בית הספר

- ו. **אולם ההתעמלות**
- (1) באולם ההתעמלות תותקנה שתי דלתות, לפחות. הרוחב המזערי הפנוי של כל דלת יהיה 1.10 מ'. כדי לאפשר תפוסה מלאה של האולם יחושב רוחבם הכללי של פתחי היציאה לפי 55 ס"מ לכל 60 איש.
- (2) הדלתות תיקבענה כשהן רחוקות זו מזו ככל האפשר, ופתיחתן תהיה כלפי חוץ, בכיוון המילוט.
- (3) בחישוב הסטטי של מבנה אולם ההתעמלות יש להוסיף:
- א. 400 ק"ג לחישוב חוזק התקרה עבור כל מכשיר תלוי (זוג טבעות, חבל או מוט-טיפוס) הגורם להעמסה מרוכזת;
- ב. 100 ק"ג לחישוב חיזוק הקירות עבור כל מכשיר (סולם וכו') המותקן בקיר;
- ג. 400 ק"ג לחישוב יסודות הרצפה עבור כל מכשיר המעוגן או התקוע במבנה יציב של הרצפה.
- (4) התקרה הקונסטרוקטיבית של האולם, תקרת המשנה והציפויים האקוסטיים יהיו עמידים בפני פגיעות כדורי הספורט, וייבנו מחומרים עמידים-אש לפי ת"י 921. התקרה תיבדק באופן יזום פעם בחמש שנים.

- (5) הקירות הפנימיים של האולם וחומרי הגימור יהיו חלקים וללא בליטות עד לגובה של 2 מ' מהרצפה. הפינות של הקירות והעמודים שבהם יהיו קטומים.
- (6) רצפת האולם תיבנה מחומרים גמישים (עץ, P.V.C וכד') ומונעי החלקה.
- (7) זיגוג החלונות ייעשה מחומרים עמידים בפני התנפצות, כגון זכוכית מחוסמת, זכוכית ביטחון וכד'. פתיחת החלונות תיעשה באמצעות מנגנון המאפשר פתיחה וסגירה מרחוק או באמצעות מוט המשמש למטרה זו.
- (8) פתחי אוורור הניתנים לסגירה אטימה לחלוטין בחורף יותקנו בקירות האורך בגובה מזערי של 50 ס"מ מהרצפה. תריסי האוורור יהיו חזקים ועמידים בפני פגיעות.
- (9) גופי התאורה יהיו מוגנים מפני שבירה.
- (10) השקעים ומפסקי החשמל יהיו מטיפוס משוריין.
- (11) מכשירי ההתעמלות המיועדים לתרגילי תנופה (טבעות, מוטות, חבלים וכו') יותקנו באופן שכיוון התנופה שלהם יהיה לאורך האולם: מרחקם המזערי מקיר האורך יהיה 2.50 מ', ומרחקם הרצוי מקיר הרוחב יהיה 6-8 מ'. המרחקים בין מתקן למתקן יבטיחו שבשום מקרה לא תהיה חפיפה בין המתעמלים על המתקנים.
- (12) כל חלקי העץ במתקני ההתעמלות יהיו חלקים ונקיים מכל חספוס ובליטה, מצופים לכה שקופה, בהירה וקשה במיוחד ובעלי קצוות מעוגלים. כל חלקי המתכת, לרבות הברגים, יהיו חלקים ושקועים במבנה העץ ועשויים ממתכת בלתי מחלידה או מגולוונת.